בס"ד "הדף היומי לתולדותינו"

יום ג', כ"ז באייר תשס"ז (15 במאי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

עניינו של חוק...

עד כה עיינו בשלשה מיני **חוקים** – **1.** אחד מ**מערכת כללים** הנקבעים ע"י רשות עליונה ומוסמכת, המחייבת את כל האזרחים והתושבים. **2. חוקי התורה** - אותן מצוות אשר טעמן אינו מובן לנו ואנו מקיימים אותם מפני שכך ציוה לנו הקב"ה; ו-**3. חוקות הגוים** - מנהגי גויים שאסור ליהודי לנהוג בהם.

בתאריך של אתמול, **כ"ו באייר**, לפני 125 שנה [בשנת תרב"מ, 1882 למניינם], **ליהודים** שבאמפריה הצארית של רוסיה שוב **נגזרו** גזרות קשות שנקראו "**חוקי מאי**".

הרקע

החל באפריל 1881 ועד מאי 1882 התחוללה תקופה שכונתה "**הסופות בנֶגֶב**", סדרת פוגרומים שנערכו ביהודי דרום-מערב האימפריה הרוסית - בעיקר באוקראינה של ימינו. הפרעות פרצו לאחר רצח הצאר אלכסנדר ה-II, ולובו ע"י עיתונים אנטישמיים ונציגי השלטון. בשנה שבין רצח הצאר ועד להתגבשותה של מדיניות חדשה התחולל גל הפרעות שהביא לגל הגירה אדיר של יהודים, בעיקר לארה"ב מחד גיסא, ולניצני מחשבה ראשונים על התנועה הציונית, מאידך גיסא.

בתקופה שקדם ל"סופות" אלה, הנהיג הצאר אלכסנדר השני רפורמות חוקתיות ברוסיה. הרפורמות כללו גם שילוב מסוים של היהודים בחיי הכלכלה של הממלכה. הרפורמות יצרו התנגדות בקרב מגזרים שונים בעם הרוסי ובמאבק נגד הרפורמה **נרצח הצאר** במרץ 1881 על ידי חברי תנועת מחתרת מהפכנית - קבוצת הנרודניקים. העיתונות האנטישמית בקייב ובאודסה רמזה באופן ברור מאוד ש**היהודים** הם אלו שרצחו את הצאר, הופצו כרוזים רבים ותעמלנים הטיפו לממשלה להכות את היהודים על שרצחו את "הצאר הגואל", משחרר הצמיתים.

הפרעות החלו בפסח [באפריל 1881] באוקראינה, ומשם התפשטו. במהלך הפרעות הקים איגנאטייב, שר הפנים, ועדות מחוזיות שמטרתן: "לברר את התנאים הקשים של התושבים הרוסים, שנגרמו על ידי התנהגות **היהודים**(!) בעסקיהם". במאי 1882 נקבעו חוקים שמטרתם היתה להצר את צעדי היהודים, בייחוד מבחינה חברתית וכלכלית. חוקים אלה, שנקראו "**חוקי מאי**" הם:

1. אסור ליהודים לגור בכפרים, גם בתחום המושב, אלא רק במושבות היהודיות הקיימות.
2. יופסק קיומם של כל שטרי מכירה וחכירה שבידי היהודים על נדל"ן הנמצאים מחוץ לערים ועיירות.
3. אסור ליהודים לסחור בימי ראשון ובחגי הנוצרים.

החוקים פגעו ביהודים בעיקר מבחינה כלכלית, משום שנאסר עליהם לעסוק במסחר ביום ראשון, יום בו באים האיכרים לעיר. כמו כן, נאסר על היהודים לעסוק בחקלאות או לגור באזור חקלאי. תקנה זו פגעה לא רק בפרנסת היהודים אלא אף חיזקה את הטענה

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי** בשבת
בשִׂמחה ובטוּב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ג', כ"ז באייר תשס"ז (15 במאי)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

שהיהודים אינם עוסקים בפעילות יצרנית. יהודים שחיו בכפרים הועברו לערים הגדולות, דבר שצמצם יותר את אפשרויות הפרנסה.

מתחילת הפרעות ועד פרוץ מלחמת העולם הראשונה הגרו מרוסיה כ-2.4 מליון יהודים - 2 מליון מתוכם לארה"ב, והשאר לארגנטינה (115,000), קנדה, דרום אפריקה ועוד. מיעוט (כ-3 אחוז = 72,000) עלו לארץ ישראל.

§§§§§§§§§§§§§§§§§§§

ובכן, כאמור לעיל, עסקנו ב-3 סוגי חוק, כאשר זה האחרון – "חוקי מאי" - הם דוגמא של ההגדרה הראשונה, תקנות שהרשות העליונה מחוקקת אותן.

ויש סוג חוק נוסף – **חוקי המדע** – כגון, **חוקי התנועה של ניוטון** ו**חוק בויל**, המבטא את הקשר בין נפח הגז לבין הלחץ המופעל עליו. חוקים אלה נחשבים כחוקי הבריאה, ולעולם לא ישתנו. הם מסבירים לנו את ההתנהגות של חומר בעולם בו אנחנו חיים.

אזי, מתוך 4 סוגי החוק שהעלינו לדיון, שניים מהם יכולים להשתנות: חוק הנחקק ע"י רשות מוסמכת, וחוקות הגוים. (איך אומרים, "עברנו את פרעה, ...!") ואילו השניים האחרים – חוקי התורה וחוקי המדע – לעולם אינם משתנים, כי המחוקק אינו משתנה. בעוד חוקי המדע מסבירים את התנהגות החומר בלבד, חוקי התורה מסבירים את התנהגות החומר והרוח כאחד. מה שכן משתנה הוא הדור והיהודים החיים בו. לכן, נקרא גוף החוקים שלנו, "**הלכה**", מהשורש "ללכת". אנחנו מצווים להתאים את עצמנו לחוקי התורה בדרכים שונות, כל אחת לפי רוח הדור בו אנחנו נמצאים.

והשאלה: איזה מסוגי החוקים הוא החוק שקושר את עם ישראל לארצו ולבירתו, ירושלים, שאת שחרורה מעול זר לפני 40 שנה אנחנו חוגגים הערב ומחר ...?!

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל